

حیوانات خانگی

چینچيلا؛ جواهری از جنس لطافت در میان جوندگان
| Chinchilla: A Jewel of Delicacy Among Rodents |امیررضا کمالی علی‌آبادی^{۱*} و فاطمه سادات معنوی^۱^۱ دانشجوی کارشناسی گروه مهندسی علوم دامی، دانشکدگان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، البرز، ایران

چکیده

چینچيلاها جوندگان محبوب و بومی منطقه آند در آمریکای جنوبی هستند که به دلیل ظاهر جذاب، خز فوق‌العاده متراکم و رفتارهای دوست‌داشتنی، توجه بسیاری از علاقه‌مندان به حیوانات خانگی را به خود جلب کرده‌اند. این مطلب علمی به بررسی جامع انواع چینچيلاها، زیستگاه طبیعی، چرخه زندگی، رژیم غذایی حساس، ویژگی‌های فیزیولوژیک و آناتومیک، اصول بهداشت و مراقبت، و همچنین تأثیرات اجتماعی و محیطی نگهداری از آن‌ها می‌پردازد. دو گونه اصلی چینچيلا شامل دم دراز و دم کوتاه هستند که هر دو به دلیل شکار بی‌رویه برای خز ارزشمند هستند و به دلیل تخریب زیستگاه، در معرض خطر انقراض قرار دارند. چینچيلاها با وجود ظاهر ظریف و محبوبیت به عنوان حیوان خانگی، نیازمند شرایط بسیار خاصی از جمله دمای پایین (۱۵ تا ۲۵ درجه سانتی‌گراد)، رطوبت کم (زیر ۵۰ درصد)، رژیم غذایی سرشار از فیبر و حمام خاک آتشفشانی به جای حمام آبی هستند. از نظر فیزیولوژیک، تراکم بالای خز آن‌ها مانع از عرق کردن می‌شود و گوش‌های بزرگشان تنها راه دفع گرما است که این موضوع گرم‌زدگی را به یک خطر جدی تبدیل می‌کند. چرخه زندگی آن‌ها با طول عمر نسبتاً بالا (۱۰ تا ۱۵ سال) و دوره آبستنی طولانی (حدود ۴ ماه) همراه است. علاوه بر این، چینچيلاها حیواناتی اجتماعی و گله‌زیست هستند و نگهداری آن‌ها به صورت تنها می‌تواند منجر به افسردگی و رفتارهای تکراری شود. از نظر تأثیرات محیطی، تأمین شرایط ایده‌آل زندگی این حیوانات (مانند سرمایش مداوم و تولید غذای مخصوص) ردپای اکولوژیکی قابل توجهی بر جای می‌گذارد. در نهایت، آگاهی از تمامی این نیازها، ترویج نگهداری مسئولانه و پرهیز از تصمیم‌گیری‌های ناآگاهانه، نه تنها به سلامت و رفاه این موجودات حساس کمک می‌کند، بلکه نقشی حیاتی در حفاظت از جمعیت‌های وحشی باقی‌مانده‌ی آن‌ها ایفا می‌نماید.

*نویسنده مسئول: amirezakamali815@gmail.com

بخش: تغذیه دام دبیر تخصصی: ساسان قمری

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۲/۲۲ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۲/۲۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۰۲ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۵/۰۳/۰۹

رفرنس دهی: کمالی علی‌آبادی، ار، سادات معنوی، ف. چینچيلا؛ جواهری از جنس لطافت در میان جوندگان. علمی - ترویجی (حرفه‌ای) دامستیک، ۱۴۰۵؛ ۱(۲۶): ۷۵-۷۲.

AnimSSAUT

مقدمه

نگهداری از حیوانات خانگی سالها است که به بخشی جدانشدنی از زندگی بسیاری از انسانها تبدیل شده است. از سگها و گربهها گرفته تا پرندگان و خزندگان، هر کدام نیازها و ویژگیهای منحصر به فرد خود را دارند که توجه و مراقبت ویژه‌ای می‌طلبد. در سالهای اخیر، گرایش به سمت حیوانات غیرمعمول‌تر و جذاب‌تر مانند چینچيلاها افزایش یافته است؛ موجوداتی که با ظاهر دوست‌داشتنی و رفتارهای بامزه خود، توجه بسیاری از علاقه‌مندان به حیوانات را جلب کرده‌اند. چینچيلاها به عنوان حیوان خانگی و چونده، نیازمند دانش و آمادگی خاصی هستند تا بتوانند زندگی سالم و شادی را در کنار انسانها تجربه کنند. در این مطلب علمی، به بررسی دقیق انواع چینچيلاها، زیستگاه، رژیم غذایی، چرخه‌ی زندگی و تأثیرات اجتماعی این موجودات شگفت‌انگیز پرداخته می‌شود تا درک بهتری از طبیعت و نیازهای آنها حاصل گردد.

تصویر ۱- چینچيلا در دست‌های انسان پرورش‌دهنده

انواع چینچيلا

چینچيلاها در طبیعت به دو گونه اصلی تقسیم می‌شوند:

- چینچيلاي دُم دراز (Long-tailed Chinchilla)
(- *Chinchilla lanigera*)

این گونه که رایج‌ترین نوع در طبیعت است، دارای دُمی بلند و بدنی کشیده‌تر نسبت به گونه دیگر است. پوشش بدن آن نرم و انبوه بوده و معمولاً به رنگ

خاکستری مایل به نقره‌ای دیده می‌شود. این گونه بیشتر در مناطق مرتفع شیلی یافت می‌شود.

- چینچيلاي دُم کوتاه (Short-tailed Chinchilla)
(- *Chinchilla chinchilla*)

این گونه دارای دُمی کوتاه‌تر، بدنی فشرده‌تر و گوش‌های کوچک‌تر است. رنگ آن معمولاً تیره‌تر از نوع دُم دراز بوده و در مناطق مرتفع‌تر و سردتر آرژانتین، بولیوی و پرو زندگی می‌کند. متأسفانه این گونه به دلیل شکار بی‌رویه، در معرض خطر انقراض شدیدتری قرار دارد.

در کنار این دو گونه طبیعی، نژادهای اهلی متنوعی نیز از طریق پرورش انتخابی ایجاد شده‌اند که شامل رنگ‌های مختلفی مانند سفید، بژ، بنفش و حتی آبی هستند. این تنوع رنگی، علاقه پرورش‌دهندگان را دو چندان کرده است.

زیستگاه و پراکنش

چینچيلاها بومی منطقه آند در آمریکای جنوبی هستند. زیستگاه طبیعی آنها شامل مناطق کوهستانی و صخره‌ای با ارتفاع بین ۳۰۰۰ تا ۵۰۰۰ متر از سطح دریا است که آب و هوایی خشک و سرد دارد و پوشیده از شکافها و غارهای صخره‌ای محافظت‌کننده در برابر شکارچیان و سرمای شدید می‌باشد. ویژگی‌های زیستگاه طبیعی آنها عبارت است از: دمای بین ۱۰ تا ۲۵ درجه‌ی سانتی‌گراد در روز (و گاه تا زیر صفر در شب)، رطوبت بسیار پایین (کمتر از ۳۰ درصد)، پوشش گیاهی متشکل از علفها، بوته‌های کوتاه و کاکتوس‌های مقاوم، و همچنین محل‌های اختفا مانند شکاف‌های سنگی، غارها و لانه‌های زیرزمینی. امروزه این حیوانات به دلیل شکار غیرمجاز برای خز ارزشمندشان و تخریب زیستگاه، در معرض خطر انقراض قرار دارند. تلاش‌های حفاظتی در کشورهای بولیوی، شیلی و آرژانتین برای حفظ جمعیت‌های باقی‌مانده در حال انجام است.

تصویر ۲- چینچيلاها در قفس مخصوص پرورش و نگهداری

چرخه زندگی

چرخه زندگی چینچیلها از تولد آغاز می‌شود: نوزادان پوشیده از خز، با چشمان باز و قادر به حرکت به دنیا می‌آیند و وزنی بین ۳۰ تا ۵۰ گرم دارند. دوره نوزادی تا ۲ ماهگی ادامه دارد؛ در هفته دوم می‌توانند غذاهای جامد را تجربه کنند. دوران نوجوانی از ۲ تا ۸ ماهگی همراه با رشد سریع و بلوغ جنسی دنبال می‌شود و از ۸ ماهگی به بعد به بلوغ کامل می‌رسند (وزن ۴۰۰ تا ۸۰۰ گرم). میانگین عمر آن‌ها ۱۰ تا ۱۵ سال در حالت نگهداری و پرورش توسط انسان‌ها و در طبیعت ۵ تا ۱۰ سال است. از حدود ۸ سالگی، نشانه‌های پیری مانند کاهش فعالیت، کاهش اشتها و مشکلات دندان‌های ظاهر می‌شود.

چینچیلها حیواناتی اجتماعی و زادآور هستند. سیستم تولیدمثلی آن‌ها به این صورت است که بلوغ جنسی در نرها در ۸ تا ۱۲ ماهگی و در ماده‌ها در ۴ تا ۸ ماهگی رخ می‌دهد. فصل تولیدمثل در طبیعت معمولاً از اردیبهشت تا آبان است، در حالی که در هنگام نگهداری توسط انسان می‌تواند در تمام طول سال باشد. دوره آبستنی چینچیلها برای یک جوجه کوچک بسیار طولانی است و حدود ۱۱۱ تا ۱۲۸ روز (نزدیک به ۴ ماه) به طول می‌انجامد. تعداد نوزادان در هر زایمان معمولاً ۱ تا ۴ عدد با میانگین ۲ تا ۳ نوزاد است. نوزادان پس از تولد کاملاً رشد یافته و با چشمان باز به دنیا می‌آیند. دوره شیردهی تا ۶ تا ۸ هفته ادامه دارد. ماده‌ها می‌توانند ظرف ۲۴ ساعت پس از زایمان دوباره باردار شوند، اما این کار توصیه نمی‌شود و برای ماده خطرناک است. از نظر اخلاقی، پرورش چینچیلها نیازمند دانش بالا است و نباید به صورت تفریحی و بدون برنامه انجام شود. ماده‌ها برای حفظ سلامت خود به حداقل ۶ ماه استراحت بین زایمان‌ها نیاز دارند.

رژیم غذایی

چینچیلها گیاه‌خوارانی سختگیر با سیستم گوارشی بسیار حساس هستند. رژیم غذایی طبیعی آن‌ها عمدتاً شامل موارد زیر است:

- یونجه و علف خشک به عنوان منبع اصلی فیبر و کمک به سایش دندان‌ها (دندان‌های چینچیلها همیشه در حال رشد هستند).
- سبزیجات برگ‌دار تازه مانند کاهو به مقدار کم (زیرا رطوبت بالا می‌تواند باعث نفخ شود).

- میوه‌جات خشک به عنوان تشویقی و به مقدار بسیار محدود (چون قند زیاد برای آن‌ها مضر است).
- غلات کامل مانند جو و گندم به مقدار کم.
- پلت مخصوص چینچیلها که مکمل ویتامین‌ها و مواد معدنی است.

نکات مهم تغذیه‌ای: خودداری از دادن شکلات، لبنیات، دانه‌های روغنی (مانند تخمه)، میوه‌های شیرین تازه و سبزیجات آبدار (مثل خیار و گوجه). همچنین همیشه باید آب تازه و تمیز با استفاده از بطری‌های آب‌خوری مخصوص جوندگان در دسترس باشد. یونجه باکیفیت، به ویژه یونجه تیموتی، بهترین منبع غذایی برای چینچیلها محسوب می‌شود.

فیزیولوژی و آناتومی

از نظر فیزیولوژی و آناتومی، برجسته‌ترین ویژگی‌های چینچیلها عبارت است از:

- خز فوق‌العاده متراکم با ۶۰ تا ۸۰ تار مو در هر فولیکول که پوست را از عرق کردن بازمی‌دارد و حساسیت شدیدی به گرما و رطوبت ایجاد می‌کند (دمای بالای ۲۷ درجه خطرناک است).
- گوش‌های بزرگ و نازک که به عنوان رادیاتور عمل کرده و گرمای اضافی را دفع می‌کنند؛ به طوری که هنگام گرم شدن، قرمز یا صورتی می‌شوند.
- اسکلت جمع‌وجور با پاهای عقبی قوی که پرش تا ۱/۵ متر را ممکن می‌سازد.
- دستگاه گوارش حساس که تغییر ناگهانی رژیم غذایی می‌تواند نفخ یا اسهال کشنده ایجاد کند.

جالب اینکه چینچیلها نمی‌توانند عرق کنند یا نفس نفس بزنند و تنها راه خنک شدنشان دفع گرما از طریق گوش‌های آن‌ها است.

بهداشت و مراقبت

چینچیلها حیواناتی بسیار تمیز بدون بوی بد هستند، اما هرگز نباید با آب حمام شوند، زیرا خیس شدن باعث عفونت قارچی و استرس شدید می‌شود. آن‌ها به ۲ تا ۳ بار در هفته حمام خاک با پودر خاک آتشفشانی مخصوص به مدت ۱۰ تا ۱۵ دقیقه نیاز دارند.

بخشی دربارهٔ نیازهای واقعی این حیوان و ترویج نگهداری مسئولانه می‌تواند تأثیرات مثبت اجتماعی مانند افزایش همدلی با حیوانات و کاهش رهاسازی آن‌ها در طبیعت را به همراه داشته باشد.

تصویر ۳- چینچيلا در طبیعت

نتیجه‌گیری کلی

چینچيلاها موجوداتی شگفت‌انگیز با ویژگی‌های منحصر به فرد هستند که از سکونت در ارتفاعات سرد آند تا زندگی در کنار انسان‌ها در قفس خانگی، سازگاری قابل توجهی از خود نشان داده‌اند. دو گونهٔ طبیعی آن‌ها (دُم دراز و دُم کوتاه) هر کدام زیستگاه‌ها و نیازهای خاص خود را دارند که متأسفانه هر دو در معرض تهدید انقراض قرار دارند. این حیوانات با رژیم غذایی ساده اما حساس، سیستم تولیدمثلی کُند و چرخهٔ زندگی طولانی، نیازمند مراقبت آگاهانه و طولانی مدت هستند. اگر تصمیم دارید یک چینچيلا را به خانوادهٔ خود اضافه کنید، به یاد داشته باشید که این موجودات فقط یک حیوان خانگی ساده نیستند؛ آن‌ها همراهانی حساس، باهوش و اجتماعی هستند که حق زندگی با کیفیت و آرام را دارند. مطالعهٔ دقیق، فراهم کردن محیط زیست مناسب (دمای کنترل شده، فضای کافی برای دویدن و جوییدن)، تغذیهٔ صحیح و توجه به سلامت روانی آن‌ها (نیاز به تعامل روزانه) ضروری است.

Publisher Note

Animal Science Students Scientific Association, Campus of Agriculture and Natural Resources at the University of Tehran

Submit Your Manuscript:

https://domesticjsj.ut.ac.ir/contacts?_action=loginForm

کنترل دما و رطوبت ضروری است: دمای ایده‌آل ۱۵ تا ۲۵ درجه و رطوبت کمتر از ۵۰ درصد می‌باشد. در تابستان باید از کولر یا پنکهٔ غیرمستقیم استفاده کرد. نظافت قفس شامل موارد زیر است:

- تمیز کردن روزانه‌ی محل ادرار و مدفوع.
- تعویض بستر (از خرده‌چوب فشرده یا کاغذ بازیافتی) هر ۳ تا ۴ روز یک بار.
- شستن روزانهٔ ظرف غذا و آبخوری با آب داغ و سرکه.

نیازهای فیزیکی و روانی چینچيلاها:

- چرخ دویدن با قطر حداقل ۳۵ سانتی‌متر.
- مواد جویدنی (از شاخه‌های درختان میوه یا سنگ‌های مخصوص) برای سایش دندان‌ها.
- تعامل اجتماعی کافی؛ چینچيلاها حیواناتی اجتماعی هستند و بهتر است حداقل یک جفت نگهداری شوند، زیرا تنهایی طولانی باعث افسردگی آن‌ها می‌شود.

تأثیرات اجتماعی و محیطی نگهداری چینچيلا

نگهداری چینچيلا به عنوان حیوان خانگی تأثیرات دوچندانی بر جنبه‌های اجتماعی و محیطی دارد. از بعد اجتماعی، این حیوانات ذاتاً گله‌زیست هستند و تنهایی طولانی مدت باعث بروز افسردگی، اضطراب و رفتارهای تکراری مانند خز جوییدن در آن‌ها می‌شود. بنابراین نگهداری حداقل یک جفت برای تأمین نیاز اجتماعی آن‌ها ضروری است. همچنین رابطهٔ چینچيلا با انسان نیازمند صبر و کسب تدریجی اعتماد است و خانواده‌هایی که زمان بیشتری با این حیوان می‌گذرانند، پیوند عاطفی عمیق‌تری برقرار می‌کنند. از نظر تأثیرات محیطی، چینچيلاها برخلاف تصور رایج که آن‌ها را حیواناتی کم‌آلایش می‌دانند، نیازمند شرایط خاصی هستند که می‌تواند ردپای اکولوژیکی قابل توجهی بر جای بگذارد. برای مثال، حمام خاک مخصوص آن‌ها از خاک آتشفشانی استخراج می‌شود و تولید یونجهٔ با کیفیت و پلت‌های مخصوص نیز مصرف آب و انرژی بالایی دارد. علاوه بر این، دمای ایده‌آل ۱۵ تا ۲۵ درجه و رطوبت کمتر از ۵۰ درصد در بسیاری از مناطق تنها با استفاده مداوم از کولر یا وسایل سرمایشی قابل تأمین است که مصرف برق را افزایش می‌دهد.

از جنبه‌ی منفی دیگر، تجارت غیرقانونی خَز چینچيلا در گذشته، جمعیت وحشی آن‌ها را تا مرز انقراض پیش برده و هنوز هم برداشت از طبیعت برای تأمین حیوانات خانگی در برخی مناطق به صورت غیرمسئولانه انجام می‌شود. در مقابل، آگاهی